

АРХИВ

за историју српске православне карловачке митрополије.

Уређује прота ДИМИТРИЈЕ РУВАРАЦ, библиотекар патријарашке библиотеке.

Наклада Саборског Одбора.

ПЕТАР ВИТКОВИЋ

парох будимски

* 20./VII. 1754. † 24./I. 1808.

У патријарашкој библиотеци налази се оригинално писмо пароха будимског Петра Витковића, што га је писао митрополиту Стефану Стратимировићу.

Исто је писмо од толике важности, што се из њега види, како је поп Петар био за оно доба и сувише учен српски свештеник, а поједно из њега сазнајемо, како се Стратимировић занимао научним стварима, и спремним свештеницима давао прилику да раде и да пишу.

Не би згорег било, да се и данас тако ради, а уз то да и високопреосвећена г.г. епископи упућују и задају спремнијим свештеницима и калуђерима да напишу ово или оно, пошто многи спреман богослов по свршетку богословије, остављен сам себи забатали се и не ради ништа.

О овом се може уверити сваки који чита н. пр. »Богословски гласник«, у ког једни и исти морају да пишу.

С тога га у верном препису овде доносимо. Исто гласи:

Ваша еџцеленција!

Высокоу Превосходителнѣйшій и высокоу Превсвященнѣйшій Г.Г. Архі-Епископѣ и Митрополитѣ, мнѣ Отецѣ Прещедрыи и Архіпастырѣ всемилостивѣйшій!

Promptuarium Juris Armenopuli Греко-Латинскій и просто — греческій 25. Августа приемъ до рѣкъ, начахъ чтити и соравняти единѣ книгѣ с дрѣгою во всѣхъ параграфахъ и Главизнахъ, еда что преизлишнее во Единой и дрѣгой слѣчилобыся мнѣ вобрѣсти? ничтоже вобрѣтохъ развѣ что Греко-Еллинскій Діалектѣ есть весьма сокращеннѣ и малими словеси многоу сказѣть, а Простѣ-Греческій пространеннѣ сый пространнѣ вещи вписѣть.

Двѣ вещи токмо в' Греко-Латинскомѣ не вобрѣтаюся:

1. Краткое вписание сродства Духовнаго и плотскаго и дозволеніе и возбраненіе по степенемѣ ево;

2. Канони церковнія ꙗ св. Апостоль и вселенскихъ Соборовъ в кратцѣ собранія. Сія убо надлежитъ мнѣ по повелѣнію вашей Еџцеленциі на славенскій протолковати. Но аще вѣдаете извѣстнѣ В. Е., да Арменопѣль не находится на нашемѣ Діалектѣ, единимѣ трѣдомѣ Благословите, и дозволите Его мнѣ цѣлаго на славенскій преписати. Само сіе молити усѣждаюся, да наложите Г. Павлу Диамандичѣ купцѣ Пештанскомѣ вѣжднія хартіи мнѣ изъ Пеште преслати, Еликѣ бо потребѣю.

Имѣю Еще Единѣ книгѣ Греческою, юже сочинилъ Премѣдрый во враческомъ хѣдожествѣ Г. Евстратіи Аргенти из' Острова Хиоса, внейже под тѣломъ 1. ѡ вещи святія Евхаристіи: ѡ ѡсвященіи Ея: ѡ употребленіи тогоже таинства: вся разногласія между восточною православною и нынѣшнею Папистическою толь ясно и ѡснователно, и не преборимо ѡписѣются, да аще бы тая книга видѣла свѣтъ, и на тѣпѣ издалася, и священствѣ Нашемъ раздалася, не самѡ уста противникѡвъ нашихъ заграждати, Егда бы противѣ Благочестія Нашегѡ ѡполчилися, но и во истинномъ исповѣданіи православнія Нашея вѣры несомненнѡ всѣхъ Намъ утвердити доволна бы была.

Здѣ ю напечатати не возможно (Витковић је мислио због цензуре тадашње, без које се није могла ни једна књига штампати.)

Но аще В. Е. за прославленіе Вашеѡ Безсмертія достойнагѡ имене благоизволите сію милость мнѣ хѣдомъ показати, и аще вѣдаете да можетъ в' Липски Саѣонској, идѣже Дѡсѡвѣй Ѣбрадовичъ Басни своя полнія мерзости на тѣпѣ издалъ, то Благоволите мнѣ ѡбъявити, во Еже бы трѣдѣ мой приложилъ на протолкованіе тоя, Еже Егда бы послалъ предѣ милостивое лице ваше на развидѣніе и благорасѣжденіе, Благодѣтелствомъ В. Превосходителства на тѣпѣ тою издати не пощедѣли иждивенія. Вѣмъ вѣнечниче святый, якѡ сицевимъ Благодѣянїемъ не самѡ истинномъ Нашемъ Благочестію, но и самому родѣ Нашемъ великѣ ползѣ дѣшевнѣю снискали бысте.

На вся сія милостивѣйшій ѡвѣтъ и наставленіе отеческое ѡжидаю с' цѣлованіемъ святѣйшія десницы изѣмираю.

Вашея Еѣцеленціи Премѣдрагѡ моего Предводителя в' Егрѣ 1. Септем. 1797.

Нижайшій вазалъ и Богомолецъ присный

Петаръ Витковичъ с. р.

бѣдный парохъ Егарскій.

Шта је митрополит Стеван Стратимировић на ово писмо поп Петру одговорио, не знамо.

Знамо само то, да речени превод није штампан и из описа живота поп Петрова у »Летопису« Матице српске честипа III. за 1825. стр. 23—31., види се, да је он имао »у рукопису превод церковни закона с греческог Константина Армелопула, који је такође изгорео 1810 «

У патријарашкој се библијотеци под бр. 0070. односно II. в. г. 2. налази речени примерак Армелопулова дела *Πρόχειρον Νόμων* — *Promptuarium juris* Женева 1587. 8° 453 осим индекса 13 стр.

С једне је стране — с леве — латински превод, а с друге — с десне — грчки оригинал.

На чистом листу коричном својеручно је написао митрополит Стратимировић: „Auctor vixit Sec. 14. Natus anno 1320. et mortuus 1380. quod detexit Lambecius Comm. Bibl. Vindob. P. I. Liber VI. p. 39.

Vide etiam de hoc Harmenopuli Proximo C. H. Fabrotum in Notitiis praevis ad Basilica, et etiam Notitiam Juris quae corpori Juris Civilis Justiniani editionis Godofieri profix est.

С поља на лепо одржаном увезу у белу кожу стоји 1608. (Поред данашњих машина, сумњамо да би данашњи књиговесци могли онако увезати књигу).

препоручио молбу, на што цар одговори: »Зидајте нови храм Божиј и молите се Богу за мене«.

„Како Срби Јегарци не имадоше довољно новаца за зидање нове цркве, поп Петар обиђе околна места, купећи прилоге и сазида се нова црква.“

„У Јегру пак све се више досељаваше Грци, и видећи да су Срби господари и у општини и у цркви, заподену борбу са Србима, и поп Петар не могући утишати распру, »а при том многа угњетанија трпећи«, напусти Јегар и на позив будимаца 1803. пресели се за пароха у Будим, где је и умро 24. Јануара 1808.“

„Поп Петар беше гостољубив и у друштву веселе воље, сирوماху што више рад помоћи, особито младићу за науком тежећем; обиде себи нанешене лако заборављаше и опрашташе; највећи му је био непријатељ хулитељ благочестија, ког је духом кротости научити и исправити желио«.

„У славенском и греческом језику бјаше совершен; знајаше латински, мађарски и мало талијански (данас је ретко наћи свршеног гимназисту и са одлично положеним испитом зрелости да зна и немачки добро, а да и не говоримо о латинском ког слуша 8 година и грчком ког слуша 6 година). Имађаше изрјадну Библијотеку (данашњим даном код многих наших свештеника и те на како богатим парохијама, сва се библијотека састоји из календара и једних политичних новина, а многи ако и имају још коју књигу, особито „Летописе“, и не расеку их), која је потом у несретном пожару будимском 1810. Авг. 24. изгорела. Проповеди његове на смрт Арх. и Митрополита Мојсија от Путник, и на смрт Стефаниде от Зорић јесу печатане; прва 1796. и друга 1807. Многе су у рукопису заостале; но једне од тих у пожару изгореле, а друге од свештеника, који су искали на прочитание разнешене«.

»Имао је још у рукопису превод црковни закона с греческог Константина Арменупула, но и то је изгорело. И једно сочинение на латинском језику под насловом »Доказание истине и опровержение лажливости«, јест заостало«.

Ово се латинско дело на срећу сачувало и препис од њега налази се у патријарашкој библијотеци под насловом: $\frac{Ic \ Xc}{Hi \ Ka}$

Ostensio Veritatis
Reprehensio Falsitatis
Anno 1802.

Испод тога је написано туђом руком „Authore Petro Vitkovics prius Agriensi, dein Budensi graeci non uniti ritus Parocho et consistorii Assesore defuncto 1808. 24 Febr.“

Како се пак у реченом »Летопису« вели да је поп Петар умро 24. Јануара а то исто рече и Шафарик у својој „Geschichte der serbischen Literatur“ Prag 1865. I. Abt. стр. 329. бр. 128. да је умро 24. Јануара по старом календару; биће у истини да је он тога дана и умро. Hujus originale spectabili Nicolao Jankovics donatum est.

А на коричном листу стоји написано: e bibliotheca Joannis Vitkovics m. p. Protopresbyteri Budensis (Овај је Јован син поп Петров).

Рукопис је забележен под бр. 92. рук. и има с предговором заједно 204 стр. велике 4°.

Рукопис је читак и добро сачуван.

Г. др. М. Стојков професор овдашње богословије обећао нам се, да ће коју више о њему проговорити.

Кад је »Летопис« 1825. донео животопис поп Петров, што га је написао његов син Михаило, у своје време припознати српски и мађарски песник и списатељ, а архимандрит шишатовачки и тадашњи администратор карлштатске епархије Лукијан Мушицки свегао му на смрт његову *Оду*, која је штампана на истом месту у »Летопису« у којој рече и ово: » — — А иный дѣлатель опять ниць падѣ внезапно

Со Сербска поля изчезе

На немже сѣяль бы, имѣя душу лѣпу,

Потомкомъ добрая еше.

Петръ Витковиць естѣ сей. — — «;

мило нам је што смо и ми били у стању да му посветимо ово неколико редака и спомен му код данашњег нашег свештенства оживимо, а млађу браћу свештенике да упозоримо, да им за узор служи један поп Петар Витковић, а не којекакве проблематичне личности.

А поп Петру нека је слава и хвала!

* * *

Рекосмо да је у »Летопису« III. ч. за 1825. на стр. 17—25. описано страдање оца Петрова Јосифа пароха и проте јегарског.

Исто је страдање недавно из »Летописа« штампано било у једном нашем оностраном политичном листу.

Овде ћемо још и то навести, да је његово страдање изишло и у »Збирци« споменика будимског и пештанског архива“, што ју је уредио Гаврило Витковић (III. 130—138.)

Кад смо већ код ове работе, нека нам и описано страдање Јосифово у »Летопису«, написано 1825. од његова унука а сина поп Петрова познатог мађарско-српског песника и књижевника Михаила, — а и у »Збирци« биће да је од њега, — као доказ послужи, како човек мора бити обазрив и како не сме бити лаковеран и да поверује све што где наиђе написано или наштампано.

Исто је Јосифово страдање описано после 72 године од самог страдања, те није ни чудо, што је и до Михаила дошло друкчије него што се догодило.

По опису у »Летопису«, и »Збирци« с поп Јосифом затворени су били и одведени у Будим у затвор Арсеније Јорговић, Дука Димић и Адам Ходжа Мосхополит.

Ну, из акта, ког ћемо овде цела навести види се, да је том приликом био интерниран у Будиму и владика бачки Висаријон Павловић, а затворен са Јосифом и јеромонах Јеврем и да оној тројници јегараца не беше онако презиме, него овако: Мартин Ђурковић иначе Арсеније, Георгије Дука и Адам Киш.

А из њега се види и због шта су ослобођени били и кад су пуштени из затвора — по причању Михаилову они би били пуштени тек пред Духове, дочим су они још 17. фебруара 1753. пуштени били — и како су награђени били.

Сам акт, упућен на митрополита Павла Ненадовића гласи:

Марія Оерезія Божією Милостію Римская царица во Германій, Хѳнгарій и Бохемій кралица, Архідѳкесса ѿ Австрій.

Честный Любезный Благоговѳни и вѳрни!

Понеже изъ на нашъ Милостивѳйшій указъ предузетія встрѳйшія Инквизицій Противъ Епископа Бачкагѳ Висаріѳна Павловичъ и противъ в твоей церкви Греческаго закона неунитовъ у Егрѳ Приставленагѳ Јерѳмонаха Ефрема и Попа Јѳсифа, ѳкоже и противъ трехъ Реченагѳ закона Бывателей Егарскихъ Мартина Гѳрковича иначе Арсенія, Георгія Дѳки и Адама Кишъ ради Единнагѳ ѿкровеннагѳ на егѳ Епископа Павловича писаннагѳ весма сѳмнителнагѳ писанія изъ посланих тоя нѳждѳ Инквизиціи актахъ невиность такѳ Епископа Висаріѳна Павловича Јако Јеромонаха Ефрема и Попа Јѳсифа кѳпно с прочими тремя Арестирани Бывшими Рацкими у Егру Быватели Показалосе естъ.

Тогѳ ради есмо Мы на под 7. феврѳаромъ текѳщагѳ 1753. лѳта нам всѳ покорнѳйше учиненное Министеріаль Конференцій Предложеніе не само сверхѳ совершенно Показавшіяся невиности и вѳрности Епископа Павловича Милостивѳйше Благоволеніе Имѳли, но такожде кѳпно и резолвирали да реченный Епископъ Павловичъ послѳ его Публициранія невиности и вѳрности свое Епископское Пребивалище до Нашегѳ кралѳвскагѳ Маѳарскагѳ свободнагѳ кралеви вароши ново-Садѳ свободно ѿити можетъ, емѳ такожде пѳтній и прочій трошковъ кодъ Нашеа цесаро-кравеске Бакара и живе и Майдановъ Главныя касси на 280 дѳката измеривше бонифицирають, прочаяже Јерѳмонахъ Ефремъ и Попъ Јѳсифъ кѳпно со всталима с ними у Бѳдимѳ Арестирани бывшими Егарскими Бывателма изъ ареста безъ наименше ихъ плаѳе абіе ѿпустется и трошкови по правди тамдираній имѳ бонифицираютсе, таже Единомѳ и всякомѳ ихъ по Едино почтенно писмо, како оный ѿ притвореннагѳ имѳ погрѳшенія цѳло за неповинне познати и ѿ того совершенно ѿрѳшенни быша, чрезъ Нашегѳ кралѳвскагѳ Маѳарскагѳ персонала Геѳргія Фекете ѳкѳ предвзятію ея Инквизиціи нарежденно бывшагѳ сѳдію уготовитсе в' конецъ же их горе реченно и призната и обретаена невиность: како в' Пещанскомъ такѳ хевешкомъ, Чанадскомъ и Сатмарскомъ комитатехъ пѳблицирѳетсе, и да реченный ѿбоих попови кѳпно съ прочими во арестѳ бывшими Рацкими Егарскими Бывателми при их у Егаръ возвращенію в' далшемъ притяжаніи своихъ имѳнній, и чрезъ поведеніе своея терговине или инимъ начиномъ съ низказаемѳю заслѳгѳ в' совершенномъ мирѳ и покою иставленны быти могутъ потребноя наредится.

И убо аще потребній указы и заповѳди сверхъ тогѳ чрезъ нашѳ кравескѳю Маѳарскѳ дворну канцелорію уже 12. сего мѳсяца феврѳарія на предреченнія комитати и на Епископа Егарскагѳ Грофа Баркоцію подобно и на кравескогѳ Маѳарскагѳ Персонала Фекете разслашася и въ конецъ чрезъ Нашу Іллирическѳ Хофдепутацию Епископѳ Висаріѳнѳ Павловичѳ все сіе подъ днешнимъ датѳмомъ чрезъ декрѳтъ помянѳто бысть, обаче за показати Наше высочайше Бѳговоленіе и к' емѳ Епископѳ Павловичѳ носимѳю милостивѳйшѳю склоность, есмо себе мы милостивѳйше резолвирали, егѳ ѿбрѳтеннѳю невинность и цѳло ненарѳшно, содерженѳю вѳрность такожде и твоемѳ Благоговѳйнствѳ за вѳдомость всегѳ нашегѳ вѳрнагѳ Іллирическагѳ Рацкагѳ, и валахійскагѳ Народа обявити и тебѳ Милостивѳйше цѳвѳдѳти, да твое Благо-

говѣйство не само ѡбретеню невиностъ, и вѣрностъ Епископа Висаріона Павловича тебѣ подчиненнимъ Епископомъ, и цѣлому клеру восточнїа церкви Греческагѡ законна Неунитовъ на вѣдомостъ дати, но такожде наредити имашь, да Јеромонахъ Ефремъ и попъ Јосифъ во еже двигнути имъ слѣдившееся безчестіе в' рацкой церкви у Егрѡ чрезъ Епископа Павловича публично паки воведѣтся и Инцалирають, притомъ такожде и невиностъ их собраной во церкви ѡбщины ѡбъявлена бѣдетъ. Занеже на семъ извершѣтся наша милостивѣйша воля и мисль: ѡстаемо Мы в' прочемъ твоемъ Благоговѣйствѣ цесаро кралевскими Милости Благонаклони.

Данно во градѣ Нашемъ виенѣ 17. феврѡарїа 1753. царствъ нашихъ 13. лѣтѡ.

Марїа Терезїа с. р.

Кароль Фердинандъ Грофъ ѡ Кенїгсег-Ерпсѣ

Хайнрихъ вилхелмъ Баронъ ѡ Хагвицъ

На повелѣніе священнѣйшагѡ величества собственное

Јѡакимъ Карль Циглеръ.

* * *

Ову је наредбу царичину митрополит Ненадовић циркуларно објавио свештенству и народу.

БАЧКА ЕПАРХИЈА

1724—1732. и 1773.

У нашој књизи: »Српска Митрополија карловачка око половине XVIII. века« Карловци 1902. нисмо могли навести о бачкој епархији ништа друго, него што смо на једној — 97. — страни навели таблицу вароши и села, број парохїјалних и филијалних цркава, свештеника, домова, душа и колико се 1785. крстило, венчало, исповедило и умрло.

У »Летопису« Матице Српске књ. 100. и 101. саопштио је Исидор Николић Србоградски умировљени врховни жупан »Штатистику бачких православних парохїја, бачког православног свјашченства године 1733.« која није довршена.

Исидор је навео — штампао је — само села из горњег и доњег диштрикта бачког, свега 32 села. Зашто нису штампана и села потијског диштрикта и шајкашког баталијона; не знамо.

А тако исто није Исидор навео, и где је нашао рукопис поменуте штатистике.

Радећи на поменутој »Митрополији«, посумњали смо да ће бити речена Штатистика из 1733. године, пошто смо знали, да још у то време не беше онако велики број свештеника — попова — у појединим селима, него доцније, почевши од митрополита Ненадовића.

Ал како не могосмо доћи до раније статистике бачке епархије; остала је наша сумња само сумњом.

Дошавши добротом високопреосвећеног г. епископа бачког Митрофана Шевића до протокола, у коју је увађано од владичиних ексарха

— владике бачког Софронија Томашевића 1718.—1730. и Висаријона Павловића 1731.—1755. —, не само имена села, него и имена попова и шта је ко од хришћана дао милостиње, односно димнице које село и од венчаница и сидоксије од попова; били смо на чисто, да помемнута Исидорова штатистика не потиче из 1733.

А да не потиче из 1733. уверили смо се када пре кратког времена добисмо од библијотекара Матице Српске г. Војина Срђанова на латинском језику написан попис бачке епархије од села и свештенства од 21. марта 1773. потписан од тадашњег бачког владике Мојсија Путника.

Г. Срђановом понудио је речени попис за Матицу Српску један чиновник умировљен бачке жупаније и на упит: да ли да га узме за Матицу; одговорисмо му да га узме.

И чим нам га је показао, одмах му рекосмо: та то је онај попис, што га је Исидор Николић у »Летопису« навео да је из 1733. године!

Узевши га на послугу и употребу, чим смо завили у »Летопис« и сравнили га с рукописом, уверили смо се, да је с њега морао Исидор преписати своју поменућу штатистику, само што није навео, колико је од наведених попова било служећих и неслужећих, и кад је ко почео да опслужује парохију.

Под I. ћемо да наведемо села бачке епархије, и имена и број попова у сваком селу, што смо саставили по реченој протоколи у коју је од 1724.—1732. увађана милостиња и давање владици.

А под II. ћемо да наведемо у српском преводу речену штатистику Исидорову.

При работи овој, дођоше нам на памет ове речи Иларијонове. У чланку »О натписима у Озрењској цркви и живопису попу Страхињи« (Гласник земаљског музеја у Сарајеву 1892. стр. 297.), наводећи разне писце који су се спотакли о знак 9 (90) као Рајић, Аврамовић, Јагић, Срећковић, Дучић, Косановић, рече: »ђакона Филипа Радичевића и безброј других и да не спомињем, који описујући и приопћавајући старе поменике, натписе, записе, показују више воље и неупућене ревности, него ли разумевања и спреме за таква описивања и приопћавања.«

А пошто је Исидор био признат као добар латинац, ваистину нам је чудо, да је могао *онако* штампати исти попис — штатистику.

I.

Села бачке епархије и имена попова од 1724.—1732.

1. Ада (село, пашина Ада)	3. Алпар* (село)
Од 1724. новембра — 1730. поп Станиша	1724.—1732. не наводи се име попа, него сама имена приложника, а село је у име димнице дало 42 новца, венчаница 2 марјаша.
1730.—1732. поп Јован	
2. Ада (шанац, острво)	4. Бођани (село)
1724.—1732. поп Рада	1726. дало је димнице 1 флор.
» — » » Неша	
1725.—1728. Арсеније	

* Са овим знаком наведена места не постоје данас.

5. **Баја** (варош)

1724. – 1732. протопоп Петар
 » — 1729. поп Аврам
 » — 1732. „ Симеон
 » — 1732. „ Јоан
 » — 1729. „ Вујат
 » — 1728. „ Антоније
 » — 1730. „ Пантелејмон
 1730. — 1732. „ Јован

} код дољ-
не цркве

6. **Барачна**** (село)

1728. поп Јоан — димнице плаћа-
ло село 150 новаца

7. **Башнут*** (село)

само се наводи 1724. димнице пла-
тили 35 новаца. По јунца су
писали: домаћин Теодор Милић
Вучков Живко и Вук, а Плавша
овцу.

8. **Бач** (варош)

1724. — 1732. поп Стеван
 » Мијат-Михаил
 Под 1725. записано је: »Знати се
како встѣ ђома на својей самрти
казав: да мѣ е »дужан барон
Ђбра Пејачевић кѣ (24) фѣр.«,
што је оставио на цркву.

9. **Богојево**** (село)

1730. — 1732. поп Живко
 10. **Богчиновци*** — **Богчиновићи** —
Бунчиновићи (село)

1724. — 1729. поп Смољан
 — 1732. „ Трифун
 — „ „ Стојша
 — „ „ Остоја — Стојић
 1730. — „ „ Пантелејмон

11. **Брестовац** (село и шанац)

1724. — 1732. поп Јаков
 1725. — „ „ Јован

12. **Бунин**** (село)

1724. — 1732. поп Петар

13. **Бегеч** (село)

1724. — 1732. поп Живан
 „ Грујица

14. **Бечеј** (шанац)

1724. — 1731. поп Рада
 » — 1730. „ Вуја
 » — 1732. „ Петар
 1726. — 1731. „ Стеван
 Обршчвохтмајстер Страхиња

15. **Врбас** (село)

1724. — 1732. поп Новак
 „ „ „ Теодосије
 1727. „ „ „ Теодосије

16. **Вилово** (шанац)

1724. — 1732. поп Ђурађ
 „ „ „ Стојко — Стојић

17. **Гардиновци** (село)

1724. — 1732. поп Петар

18. **Гложан** (село)

1725. наводи се само село и шта
је приложио господар Максим и
старац Живко.

19. **Даутово**** село.

1724. — 1732. { поп Јован
 { „ Јован

20. **Дорослово** село

1724. — 1730. поп Петар
 1725. — 1729. „ Милић
 1729. — 1732. „ Никола

21. **Ђурићи*** село.

1724. наводи се само село и шта
је ко писао, а доцније се не
наводи.

22. **Жабал** шанац

1724. — 1730. поп Марко
 1724. — 1729. „ Сава
 1724. — 1732. „ Милутин
 1724. — „ „ Јован
 1725. — „ „ Вукола

23. **Наравуново** село

- од 1724. — 1729. не наводи се име
попа.
 1729. — 1732. поп Јован

** У овим местима нема данас православне парохије.

24. **Нер** село
 1724.—1726. поп Јеремија
 « —1732. » Велисав
 » — » » Мишко (Михаил)
25. **Купусиње**** село
 1724.—1732. поп Гаврил
26. **Кобиљ** варош
 1724.—1732. поп Нестор
 » —1728. » Ненад
 » —1732. » Јоан
 1728.— » » Недељко
27. **Кобиљ** шанац
 1724.—1732. поп Крста
 » —1731. » Максим
28. **Наћ** село
 1724.—1727. поп Живан
 » —1732. » Јован
29. **Нањина** шанац
 1724.—1726. поп Теодор
 » —1732. » Данило
 » — » » Никола
30. **Нуцура**** село
 1724.—1732. поп Живан
31. **Нрстур** село
 1724.—1727. поп Симеон
 1727.—1731. » Петар
32. **Леђен** село
 1724.—1731. поп Данил
33. **Ловренац*** село
 1724.—1731. не наводи се име попу. Спомиње се Живко Француз, домаћин, кнез Васо, Борђошанин домаћин.
34. **Лок** село
 1724.—1729. не наводи се име попа.
 1729.—1732. поп Петар
35. **Мартонош** шанац
 1724.—1732. поп Кузман
 » —1726. » Васа
 » —1731. » Груја
 » —1732. » Јован
36. **Мохол** шанац
 1724.—1725. поп Коста
 1725.—1726. » Сава
 1726.—1732. » Васа
37. **Мошорин** село
 1724.—1732. поп Јефта
 » — » » Срђен
38. **Обровац** село
 1724.—1732. поп Филип
39. **Паланка** варош
 1724.— поп Рафаил
 „ —1832. » Михаил
 » — » » Милутин
 1728.—1729. » Рафаил наводи се као прота
 1728.—1732. поп Михаил
 » — » » Јоаникије
40. **Параге** село
 1724.—1732. поп Нинко
41. **Парабуђе** село
 1724.—1732. поп Стојан
42. **Петровци** село
 1724.—1732. поп Петар
43. **Петровосело** шанац
 1724.—1732. поп Петар
 1725.— » » Бошко
44. **Пивнице** село
 1724.—1728. поп Михајло
 1728.—1732. „ Станко
 1729.— » » Георгије
 1729.— » » Јован
45. **Пирош** село
 само се наводи 1724. без назнаке попа.
46. **Сегедин** варош
 1725.—1731. протопоп Божидар
 » —1732. поп Арсеније
 » — » » Георгије
 » —1729. » Стојан
 » —1732. » Благоје
47. **Сентомаш** шанац
 1724.—1731. поп Лука
 » —1732. » Јован

1724.— » » Никола
» — » » Јаков
1731.— » » Петар

48. **Сентиван** село — **Деспот-Сентиван**

1724.—1732. поп Максим
1726.— » » Живан
1730.— » » Јован

49. **Сентиван прегревица** село

1724.—1732. поп Обрад
1725.— „ » Милош
1729.—1732. » Ивко
1729.—1731. » Матеј

50. **Силбаш** село

1724.—1732. поп Ђука
» — » » Петар

51. **Сомбор** варош

1724.—1732. протопоп Мирко
» —1732. поп Субота
» —1731. » Груја
» —1732. » Вуја
» — » » Јован Мразовић
» — » » Тимотеј

52. **Сомбор** шанац

1724.—1732. протопоп Мирко
» — » поп Јован Коњуовић
» — » » Јован Веренчевић
» —1728. » Веселин Бељански
» —1730. » Јован Седоглавић
» —1729. » Георгије Каранов
» —1732. » Саватије Машић
» —1732. » Велисав
» —1726. » Видак
» —1729. » Атанасије
» —1732. » Марко Веренчевић
1728.— » » Михаил
1729.—1730. » Христа
1727.—1729. » Стојша Машић
» —1729. » Јован Мароми-
чић-Марамица

53. **Сента** шанац

1724.—1732. поп Милић
» — » » Живан

54. **Сивац** село

1724.—1730. поп Живан
1731.—1732. » Владислав

1728.— » » Сима
1725.—1728. » Марко

55. **Суботица** шанац — варош

1724.—1732. поп Рако
» — » » Константин
» — » » Димитрије
1727.— » » Јоан

56. **Темерин**** село

1724.—1732. поп Мишко
» — » » Михаил
» — » » Петар

57. **Тител** шанац

1724.—1728. поп Јанко
» —1732. » Живан
1729.— » » Теодор
» — » » Јосиф

58. **Товаришево** село

1724.—1732. поп Мијат
1726.—1730. » Бошко

59. **Турија** село

1724.—1732. поп Сима

60. **Ченеј**

1725. и 1727. наведен је без на-
знаке попова

61. **Чуруг** шанац

1724.—1726. поп Никита
» —1726. » Михат
» —1732. » Арсеније
» — » » Илија
1730.— » » Петар
1726.—1730. » Живан
» —1729. » Јанко

62. **Штрбац*** село

1724.—1732. поп Марко

63. **Шанац Варадински**

1724. поп Максим а 1730. новем-
бра 24. протопопа Максим
1724. поп Јосиф дао 3 ₪
» » Симеон » 3 »
» » Вуја са сином поп Ми-
лошем дао 3 ₪
1724. поп Јован 6 фор.
» » Илија 6 »
1731. » Сава 6 »

64. **Шове** село
 1724.—1732. поп Маринко
 » — » » Јанко
 65. **Феудварац** шанац
 1724.—1725. поп Атанасија
 » —1732. » Живко
 1729.— » » Павал

66. **Футог** варош
 1724.— протопоп Павал
 » —1729. поп Вечерин
 » —1732. » Божа
 » —1728. » Веселин
 » —1732. » Стојко
 » — » » Јанко
 » — » » Сисое

* * *

Од ових села, што су постојала од 1724—1732. године, не постоје данас ова села: Башкут; Богчиновци — Букчиновци; Ђурићи, Ловренац Шчрбац Леђен је данас пустара.

Високопречасни је г. архимандрит Иларион Зеремски био тако добар, те је изнашао у мађарским географијама и описима бачке жупанаје, где су поменута места лежала и по томе је

Ђурић близу *Bácsújszentiván*-а (пређе Приглевица-сентиван). Око 1760. г. доселили се овамо Срби из Приглевице-сентивана.

Шчрбац, постојао као српско село пре 1742. г. на Дунаву на југу од данашњег Бездана.

Данас пустара истога Бездана са недавно (1904. г.) помађареним називом »*Sárkánytanya*.«

Вашкут (*Vaskút*) под Бајом. 1756. г. било 30 кућа. Тада српско село. Касније се Срби раселили (по свој прилици у Бају).

Букчиновић село на Дунаву код Апатина (овај био у првој половини XVIII. в. пустара). У првој половини XVIII. в. разбојничко гнездо, те је кр. комора решила, да у близини насели немачко село, а Србе да расели онамо. Исељавање је отпочело 1742., а 1750 — 1752. коначно спроведено. Пресељени су већином у Стапар, а делом и у Кулу. Год. 1728. било 228 пореских глава. 1740. г. било два свештеника.

Ловранац око 1720. г. село на месту данашњег Букина, чији су становници овамо пресељени 1812. г. због поплава.

Леђен пустара села Боршода. Око 1720 г. (?) преселили се становници Леђена у Риђицу, која се после тога дуже времена звала (у народу) Нови Леђен, а пустара стари Леђен. У зван. списима још 1740. г. и касније зове се »Риђица *alias* Леђен«.

Из наведене овде под I. статистике бачке епархије од 1724. — 1732. види се и која села нису тада постојала, а која данас постоје.

За чудо, да се нигде Кула не наводи.

На првој страни протокола првога листа стоји написано:

Незаборавити писати г. митрополиту поради попа из Шаренграда како је к нама доходио мешчер Иван Бошњак.

Јанко бранкович грофъ капитан Сомборскій с. р.

На другој страни:

Титул генерала осечкога с поља

Високо и племенито родному г. г. Јозефу светлаго р. императорства грофу Ододујера, Јего величества саветнику ђенерал велтмаршал лајтнанту обршчеру над једном регементом пешачком коменданту, града и тврдиње Осека заповедному ђенералу у краљевству шлавонском и принципату сремском моем уџаном патрону.

На другом листу на првој страни:

Ново предобити титул Петраш ђенералу:

Ваша Екселенција:

Високородни слободни господар Нам добродетелни /. долу титул екселенции вашој манши и подужни служител

С поља титул:

Јеговој екселенции:

Високо родному г. г. Максимилиану слободному г. от Петраш пресветлаго римскога ц. к. католическаго велич. обршчеру пешачкому ђенерал фелтмаршал лајтнанту Наместному комендирт ђенералу у краљевини шлавонијској и того државнејшаго града Осека команданту, Нам г. добродетелному у Осек.

А на другој својеручно написао владика : Титул Грошићу иезовиту.

Мњого пошчованому оцу Исусу крсту Францешьку Грошичу од реда исукрсна у Вараждин.

При купљењу милостиње и нужног годишњег давања у сваком селу знало се, где ће идуће године одсести владин ексарх и тај где је одсео звао се: *домаћин*.

Ексарх је прво бележио у протоколи дар домаћинов, затим шта су христиани обште писали, димнице, од венчаница, попови и појединци.

1724. Капетани: у Сомбору Јанко гроф Бранковић

у Паланци капетан Секула

у Мартоношу „ Арсеније

у Кањижи „ Милић

у Сенти „ Теодор, 1726. Јосиф Голубов, вицекапетан Стоја

у Мохољу „ Јосиф

у Бечеју обршчвахтмајстор Страиња

у Чуругу капетан Јанко Делајлија, 1729. вице капетан Мина

пре 1724. капетан Јован

у Феудвару „ Стојко Рунић, 1731 Петар

у Жабљу обркапетан Живан, стари капетан Михаило

у Сентомашу капетан Путник, 1730. Стојко

у Кобиљу „ Васа Продановић

у Тителу „ Стојан Бошњак

у Бечеју „ Страиња

у Ади „ Стојан

у Мартоношу „ Арсеније

у Брестовцу „ Путник

у Сегедину обркапетан Васа

у „ капетан Тома

у Петровом селу капетан Данило

Како се ретко где наводи уз име даваоца милостиње, домаћина, попова и презиме, то ћу навести особито из оних места, која данас или никако не постоје, или ако и постоје у њима нема данас Србаља.

у Башкуту : Милић Вученов

у Шчрбци: Новак Завишин

у Букчиновци: Марко Велбаба

у Кањижи: Срдан Зубановић

у Сенти : Јанко Вушић, Јован Бадрлица, Јован Шокбовац,

у Паланци: Петко Керекићанин,

у Пивницама: Стоић Пркосавац
 Сомбор: Сима Чичовац, Ивко Смољановић немеш 1726. Стојан
 Ђурић, Радивој Матарушки, Субота Печелић,
 у Ади: Која Радановић, Петар Цуцић,
 у Вилову: Маринко Бечејац,
 у Кобиљу: Никола Туцак, Михаил Јакшић, Живко Брзак,
 у Турији: Субота Сантовац,
 у Парабућу: Живко Бељанин, Ивко Ненадовић,
 у Бокчиновцу: Максим Коканић, *монахија Анастасија*, Милош
 Масларовић, Веселин Кикан,
 у Кањижи: Милосав Коларић,
 у Каћу: Никола Песиращ,
 у Ченеју: Сима Јелчић, Веселин Гавриловић, Никола Пантић,
 у Врбасу: Јосим Велички, Јосим Секички, Живан Вукосављевић,
 Јанко Давијаровић, Јосиф Велићанин,
 у Бачу: Марко Угљешаћ,
 у Барачки: Илија Слатић,
 у Сегедину: Живан Јегарац,
 у Суботици: Радоња Брановчанин, Стојан Перишић, Пеја Дрпаћ
 у Керу: Јован Хрњаковић,
 у Леђену: Радосав Велићанин,
 у Сентиван прегревица: Радивој Вучетић
 у Сентомашу: *баба калуђерица*, Радоња Дебељаковић, Арсеније
 Радонин, Никола Курјак,
 у Петрово село: Радоица Јелић,
 у Керу Вуица Керекићанин,
 у Сивцу: Живко Куруца,
 у Чуругу: Вид Војновић

Да се види, колико су милостиње, димнице, од венчанице и попова ексарси владинци накупили, навешћемо да је н. пр. за 1726. скупљено и добијено:

дуката = 118	ждрепца = 1
талира = 20	кошница = 8
форинти = 1270	Оваца с јагањцима = 15
јунаца и крава = 61	мерова жита и зоби = 431

Попови су годишње давали владици у име сидоксије по дукат или по 6 фор. и мање а најмање по 4 марјаша.

Владика је држао своју марву на салашу Сиригу и 1725. имао је 612 глава рогате марве окром „садашњи“ телади; (1725. које поарчено, које нестало јунади и матори 30 глава).

1726. на Сиригу било је 170 пласти сена, а 80 од старог сена.

У риту жабаљском „укоисмо на садашње лето 116 пласти и у сваком пласту по осам фати, и тај сваки пласт кошчује нас по 5 марјаша* окром сланине соли и вожења.“

1725. продан је пар волова за 36 фор.

*

1723 „Знати се како је почето солицитујући у Бечу поради превелећија и десетка.

* Маријаш је био сребрн новац и представљао вредност од 57 филира данашњег новца.

Дали смо у тај трошак дојако владика Михаилу (Милошевићу будимском) у први ред 360 флор. и паки сада на ово лето 7. Нов. по-сласмо владика Михаилу у Ст. Андреј 108 флор., Вићентију (Јовановићу тадашњем ексарху митрополитовом) и секретару (Гаврилу Јуарецу) који су декрете разносили по вармеђа 200 флор. Кад смо ишли ми сами собом поради пупликације далисмо вицишпану 8 дуката, натарошу 5 дуката. Ипак када је било протишчалаца у Сомбору, те нису хтели напоље издати тестемониалис докле нисмо послали 20 флор. Поради тога посла када је пошао протопопа и секретар далисмо 10 флор.

Сума износила: дојако владика дали поради опшче народнога трошка: 772 флор.

Паки окром више именовате суме дасмо владика Михаилу поради горњега трошка 500 флор.

1724.

Митрополиту Мојсеју (Петровићу) дадосмо у Бечу 100 дуката кр-менција.

(Ово је својеручан запис владичин)

1724.

Знати се паки кадасмо ишли ка г. Хилепранту у Валпово по за-повести г. митрополита јесмо потрошили свои новаца готови 64 флор. које за пекшеш шчосмо носили, које бирташом за конаке и друго по-требно које може атестовати архимандрит кир Атанасије и протопоп Живан карловачки.

1724. Окг. 15.

Знати се како је пришла ова светла комесија от цесарскога двора која је нареждена поради бачке нима правицу чинити, јесмо ми от себе потрошили првее 4 алије свака по 14 флор. то чини 56 флор. Га-бору секретару 8½ флор., Будаи 8½ флор., за вино 15 флор. кирие што је вино отнешено у Бају комесии 7 флор. окром части и окром марама.

Сума шчо смо свега потрошили 300 флор.

1728. Феб. 16.

Примилисмо от г. провизура Анд. Михаила Андрее Јегарца новце шчо је било рещчанцие остало 450 флор. то примисмо до руке.

Паки примисмо сего љета и месеца именоватога от г. провизура 556 флор. от последне репартиције поради трошка пожунскога депутир-том и комесии. Из суме те кнезови отнели у Сегедин Шчадокеру 150 флор. шчо је Парчевић отправлен горе, а друго дасмо Мирку поради трошка и дато от тога провизуру 1 дукат и Палкову 6 маријаша.

И дасмо Мирку из више именовате суме кад пође горе 50 флор. а отнесе друго под печатом нашим 350 флор., и пак кад смо били у Баји јесмо примили от провизура от старе репартиције 100 флор. тесмо дали Парчевићу да је пошље горе у Пожун депутиртом мање 70 новаца.

У истој је протоколи бележено и кад је ко у службу примљен.

Тако н. пр. момку што је марву чувао по 20—25 флор. на го-дину; човеку што је лебац месио на салашу 15 флор.; винцилиру 12 флор. и једна мала кабаница, кошуља и чакшире; а осталим момцима по 30—35 флор. на годину, а форајтеру 15 флор. — малом Јовану (владика кад се возио на 4 коња, на предњаку је јахао исти мали Јован. Тако је и митрополит Стратимировић имао свога форајтера кад се возио на 6 коња).

Нек се зна!

Удесивши с високославним Саборским Одбором да прими у своју накладу „Архив за историју српске православне карловачке митрополије“, ког ћемо ми **бесплатно** да уређујемо; држали смо, да ће се оберучке прихватити та одлука његова, и да ће се засебном претплатом на њега бар у неколико моћи подмирити трошак за његово штампање, пошто ће „Архив“ претплатници „Српског митрополијског гласника“ **забадава** добијати.

Ми смо у засебном позиву на претплату — ког су и неки листови у целини донели — од 10. Августа о. г. упозоривши наш свет на важност „Архива“, позвали га да се претплати на „Архив“, **који ће годишње изнети 12 велики штампани табака, а претплата на годину није већа од 3 Кр., а за земље ван Угарске 4 Кр.**

Како се наш свет а и наше свештенство „обрадovalo“ „Архиву“, види се из тога, да се од 10. Августа до 11. Октобра у целом ово-страном Српству не нађе више од 14 — **словом четрнаест** — који су се засебно претплатили на „Архив“.

Обраћајући се поново на наш свет, и позивајући га да се претплати на „Архив“, нека је знано, да се он не ће ником забадава и на вересију шиљати, јер је листу тако мала цена, да већ мања не може бити.

„Архив“ ће дај Боже здравља за ову годину изићи у 12 табака. А за даље зависиће од одзива српског народа.

Ми од „Архива“ немамо и не тражимо никакве користи — а ко зна шта значи то 12 велики табака уредити, тај ће знати достојно оценити и наше пожртвовање — али тражимо то, да се лист држи и чита, и да народни фондови не трпе због његова излажења штету.

Први број „Архива“ доставиће се и некима, који досада не послаше претплату, и ко га не мисли држати, умољава се да га поврати.

Остали бројеви послаће се само онима, који пошљу претплату.

А лист ће се штампати само у онолико примерака, колико узбуде засебних претплатника.

Карловци, 15. октобра.

Д. Руварац,
уредник «Архива».

Она п. г. која су послала у име претплате на „Архив за историју срп. митрополије карловачке“ само 2 К, умољавају се да изволе послати још 1 К, **пошто претплата износи 3 К.**

„Архив“ излази сваког месеца на целом табаку. Цена му је на годину за Аустро-Угарску 3 К., а за остале земље 4 К.

Претплатници „Српског Митрополијског Гласника“ добијају „Архив“ забадава. — Претплата се шаље благајници српских народно-црквених фондова и то за сву годину у напред. Вересије нема. — Писма плаћена шиљу се уреднику. — Неплаћена се писма не примају. — Рукописи се не враћају.